

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

DEVELOPMENT OF STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCE IN CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

Звертаючись до проблеми якості професійної підготовки студентів, автор бачить можливості підвищення її ефективності в інтеграції індивідуально-особистісних особливостей із зацікавленістю здобувачів вищої освіти змістом завдань самостійної роботи. Це сприятиме формуванню професійних умінь і навичок студентів та відповідатиме рівню сучасних вимог до майбутніх спеціалістів. Реалізацію зазначеного підходу може бути здійснено в межах компетентнісної парадигми.

Аналіз категорії «професійна компетентність» розглядається в контексті професійно-практичної підготовки у вищій школі. Відзначено, що зміст поняття зводиться до інтегрованого визначення. Звернуто увагу на те, що зростання ролі інформації та інформаційних технологій наповнює новим змістом самостійну роботу студентів. Вона розглядається і як різновид діяльності, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес суб'єктів навчання, розвиток їхньої самоорганізації та формування професійних компетентностей, і як система заходів, що забезпечує керівництво і контроль.

Метою дослідження є виявлення особливостей організації самостійної роботи студентів як засобу формування їхньої професійної компетентності.

Отримано статистично значущі кореляції між уявленнями студентів про ефективність виконання завдань самостійної роботи і поглибленням ними своїх знань та умінь, ефективністю їхньої підготовки до професійної діяльності за допомогою новітніх інформаційних технологій, підвищенням ними своєї самостійності, відповідальності в процесі виконання завдань самостійної роботи.

На підставі аналізу результатів емпіричного дослідження підсумовується, що організація самостійної роботи у вищій школі має бути гнучкою до вибору методів, форм і умов навчання та орієнтованою на відповідність професійної підготовки спеціалістів сучасним вимогам. Вона повинна сприяти реалізації творчого потенціалу, коли студенти самостійно вибирають джерела інформації та аналізують їх за запропонованим викладачем алгоритмом.

Наголошено, що зацікавленість студентів змістом завдань самостійної роботи формує їхні професійні компетентності та позначається на процесі самореференції професійної ідентичності. Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання є специфічною технологією у формуванні професійної компетентності майбутніх спеціалістів. Висновок зроблено на підставі того, що самостійна робота системно позначається на різних аспектах навчальної діяльності студентів: мотиваційному, особистісному та професійному.

Ключові слова: самостійна робота, професійна підготовка, самореференція, інформаційні технології.

Addressing the problem of quality professional training of students, the author sees opportunities to increase its effectiveness in the integration of individual and personal characteristics with the interest of higher education students in the content of the tasks of independent work. This will contribute to the formation of professional skills and abilities of students and meet the level of modern requirements for future professionals. The implementation of this approach can be carried out within the competence paradigm.

The analysis of the category "professional competence" is considered in the context of professional and practical training in higher education. It is noted that the meaning of the concept is reduced to an integrated definition. Attention is drawn to the fact that the growing role of information and information technology fills new content of independent work of students. It is seen as a kind of activity that stimulates activity, independence, cognitive interest of subjects, the development of their self-organization and the formation of professional competencies, and as a system of activities that provides guidance and control.

The purpose of the study is to identify the features of the organization of independent work of students as a means of forming their professional competence.

Statistically significant correlations were obtained between students' perceptions of the effectiveness of independent work and deepening their knowledge and skills, the effectiveness of their preparation for professional activity with the help of the latest information technologies, increasing their independence, responsibility in the process of independent work.

Based on the analysis of the results of empirical research, it is concluded that the organization of independent work in higher education should be flexible in the choice of methods, forms and conditions of study and focused on the compliance of professional training with modern requirements. It should promote the realization of creative potential, when students independently choose the sources of information and analyze them according to the algorithm proposed by the teacher.

It is emphasized that students' interest in the content of tasks of independent work forms their professional competencies and affects the process of self-reference of professional identity. Independent work of students in terms of distance learning is a specific technology in the formation of professional competence of future professionals. The conclusion is made on the basis of the fact that independent work systematically affects various aspects of students' learning activities: motivational, personal and professional.

Key words: independent work, professional training, self-reference, information technologies.

УДК 378.016:159.9
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-2.16>

Яцина О.Ф.,
докт. психол. наук, доцент,
доцент кафедри психології
Ужгородського національного
університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Спрямування сучасних трансформаційних процесів в освіті України до європейських стандартів, де узгоджуються ринок праці з ринком освітніх послуг, вимагає оновлення підходів до професійної підготовки студентів у вищій школі, яка базується на компетентнісному підході й означає практичне здійснення зв'язку сфери вищої професійної освіти зі сферою праці [1]. Реалізація цього глобального завдання має забезпечити підготовку висококваліфікованих конкурентоздатних спеціалістів, які поєднують якісну фахову підготовку з умінням самостійно і нестандартно мислити в умовах мінливості соціальної реальності. На нашу думку, це означає, що майбутні фахівці, набуваючи міцні знання, можуть аргументувати власну точку зору та вибирати поведінкові стратегії, адекватні професійній комунікативній ситуації; маючи досвід дослідницької діяльності, можуть використати його для вирішення різноманітних завдань зі свого профілю; оволодіваючи професійними вміннями та навичками, задовольняють потребу в самовдосконаленні. Зазначене, як відомо, формується саме в процесі самостійної роботи студентів (далі – СРС), організацію якої з урахуванням інноваційних методів навчання забезпечують викладачі вищої школи. Слід відмітити, що в умовах глобальних трансформацій впровадження інноваційних методів навчання виходить на широкі наукові проєкції і має свій прикладний потенціал відносно освітніх методик, форм і методів викладання у вищій школі. Зазначене має сенс для формування мотивів, цілей, потреб професійного та особистісного зростання суб'єктів навчання, в тому числі для розвитку необхідних якостей соціальної взаємодії в умовах мінливої реальності. У зв'язку з цим перед викладачем постають запитання: як розробити сучасні методи і форми організації СРС на високому рівні розвитку науки; як на основі самостійної роботи формувати професійні компетенції в майбутнього спеціаліста; як теоретичним навчальним матеріалом посилити практичну складову частину професійної підготовки студентів.

Нові контексти продукуються і у відповідь на глобальний виклик, яким став COVID-19. Так, реальність захворювання на COVID-19 спричинила переконструювання звичного для нас процесу навчання у вищій освіті. Нам прийшлося пристосовуватись до віддаленої роботи, і це дозволило оцінити й переглянути традиційні форми і види навчання та активно застосовувати сучасні технології, які вже давно стали невід'ємною частиною нашого життя та ще не були випробувані в режимі дистанційного навчання. Зазначене робить не лише актуальним, але й нагальним вивчення ефективності процесу організації навчальної діяльності студентів ЗВО в умовах, що склалися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи категорію «професійна компетентність»,

звертаємо увагу на її тлумачення в контексті професійно-практичної підготовки у вищій школі. Означене поняття розуміють як «специфічну здатність, необхідну для ефективного виконання конкретного завдання в конкретній предметній сфері, й вузько-спеціальні знання, особливого роду предметні навички, способи мислення, а також відповідальність за свої дії» [5, с. 30]. Російський дослідник А. Хуторський розглядає компетентність як ситуативно-діяльнісну категорію [9]. На його думку, досліджуваний феномен охоплює сукупність взаємопов'язаних якостей людини (знань, умінь, навичок, способів діяльності). Як спеціально організований комплекс знань, умінь та навичок, які набуваються у процесі навчання, аналізує поняття В. Кремень [3, с. 216]. Між тим поряд із необхідними знаннями, вміннями і навичками розуміння професійної компетентності сучасні дослідники зводять зміст поняття до інтегрованого визначення. Як «складне системне ціле», в якому поєднано ціннісно-смыслову орієнтацію особистості, її професійне спрямування, мотивацію, творчі здібності, механізми самоорганізації й саморегуляції, міжпредметні знання, визначає компетентність М. Ільязова [2]. Слушною вважаємо думку Н. Серебровської про те, що професійна компетентність включає «вимоги не тільки до знань, умінь, особистісних якостей і професійних компетенцій, а й до суб'єктності, до наявної самостійної, творчої позиції, спрямованості до безперервного вдосконалення, досягнення вершин («акме») у своєму особистісно-професійному становленні [6, с. 298–301]. Резюмуючи викладене вище, професійна компетентність досліджується як рівень готовності й спроможності спеціаліста якісно виконувати роботу в професійному полі.

Зарубіжні дослідники вивчають професійні компетентності, в більшій мірі зосереджуючись на використанні освітніх технологій [11] та розвитку знань і навичок [12], необхідних для професійної практики. Цілком справедливо звертати на це увагу, адже ІТ-технології, комунікації через Інтернет є ефективним засобом професійного розвитку, який, забезпечуючи вільний доступ до інформації, покращує при цьому комунікативні компетентності та ефективність власної професійної підготовки.

Закономірно, що суттєве зростання ролі інформації й інформаційних технологій наповнює новим змістом самостійну роботу студентів. У цьому контексті вона тлумачиться як самостійний пошук необхідної інформації, набуття знань та їхнє використання у розв'язку навчальних, наукових і професійних завдань; діяльність, що складається з багатьох елементів: творчого сприйняття й осмислення навчального матеріалу в ході лекції, підготовки до занять, екзаменів, заліків, виконання курсових і дипломних робіт; система заходів, спрямованих на виховання активності й самостійності особистості, набуття вмінь і навичок раціонального отримання корисної інформації [8].

Відповідно до зазначеного СРС розглядається, як 1) різновид діяльності, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес суб'єктів навчання, розвиток їхньої самоорганізації та формування професійних компетентностей; 2) система заходів, що забезпечує керівництво і контроль самостійною діяльністю студентів.

Разом із цим самостійна робота як пізнавальна діяльність перетворюється на засіб формування особистісних якостей: самостійності, активності, відповідальності, творчого сприймання навчальної інформації. При цьому варто погодитись із висновками О. Малихіна [4] про те, що професіоналізація й індивідуалізація змісту самостійної навчальної діяльності студентів засобами проблемного та інтерактивного навчання дозволяє забезпечити проєкцію всієї самостійної навчальної діяльності (від мотивації до усвідомлення рефлексивної позиції) на майбутню професію. Відповідно до цього, створюючи/вдосконалюючи форми і методи інтеракції викладач–студент, слід мати на увазі, що тільки ті знання, які людина набула самостійно, завдяки власному досвіду, думці й діям, стають справді її здобутком.

Проведений аналіз понять «професійна компетентність» та «самостійна робота» дозволяє нам розглядати самостійну роботу як технологію формування професійної компетентності. Займаючись проблемами технологізації вищої освіти, дослідники (І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Пометун та ін.) розуміють педагогічну технологію як системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, які використовуються для досягнення навчальних цілей; упорядковану сукупність дій, операцій і процедур, які інструментально забезпечують досягнення прогнозованого і діагностованого результату в умовах освітнього процесу, що змінюється [7, с. 254–259]. На нашу думку, суть самостійної роботи як технології навчання включає такі складники: 1) мотив засвоєння знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності; 2) особистісні особливості, зокрема вольові якості суб'єктів навчання, які необхідні в саморозвитку. З огляду на це виконання самостійної роботи системно позначається на різних аспектах навчальної діяльності студентів: мотиваційному, особистісному та професійному.

Виділення не виділених раніше частин загальної проблеми. Якісна професійна підготовка студентів у процесі виконання самостійної роботи потребує постійного оновлення, адже рівень сучасних вимог до виконання професійної діяльності також постійно підвищується, зокрема в частині інформатизації освітнього процесу. З початком епідемії коронавірусу наше сьогодення суттєво змінилося в різних аспектах життя. У навчальній діяльності студентів ці зміни позначились на ставленні до виконання завдань самостійної роботи: самостійності, відповідальності, обов'язковості тощо. Зв'язок цих особистісних характеристик із мотивацією виконання завдань самостійної роботи задля

поглиблення своїх професійних знань та умінь незалежно від умов організації навчального процесу (очна, дистанційна, змішана форми навчання) залишається недостатньо дослідженим.

Мета статті полягає у висвітленні та інтерпретації результатів емпіричного дослідження, пов'язаних з виявленням особливостей організації самостійної роботи студентів у формуванні їхньої професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Для з'ясування ставлення студентів до організації їхньої самостійної роботи у змісті професійної підготовки в умовах дистанційного навчання було розроблено опитувальник «Психологічні особливості формування знань, умінь і навичок студентів в умовах пандемії коронавірусної хвороби». Нас цікавила оцінка студентами ефективності дистанційної форми навчання в порівнянні з класично-традиційною системою, результативності взаємодії викладач–студент за допомогою новітніх інформаційних технологій та їхньої особистісної активності щодо виконання самостійної роботи. Структуру опитувальника склали чотири блоки: 1) оцінка ефективності навчання в існуючих умовах; 2) оцінка вмотивованості, самостійності, відповідальності за своє навчання; 3) результативність взаємодії учасників навчального процесу в умовах дистанційного навчання; 4) оцінка готовності викладачів до роботи в нових умовах. Опитувальний пакет було створено за допомогою Google Forms. У такий спосіб забезпечувалась релеванність форми умовам дистанційного навчання. Інтерпретація отриманих даних базувалася на сукупній оцінці відповідей за шкалою від 0 до 7.

В основу дослідження покладено параметри: спеціальність, курс, стать. Обсяг вибірки – 157 студентів Ужгородського національного університету: 86,6% жіночої статі, 13,4% чоловічої. З них 38,9% – студенти четвертих курсів, 30,6% – другого року навчання, 20,3% – третього року навчання, 7% – студенти-магістри; решта – першокурсники.

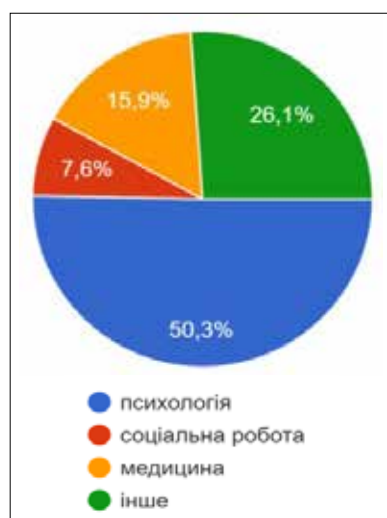

Рис. 1. Статистичний розподіл вибірки за спеціальністю

Перший блок містив запитання, в яких респонденти мали оцінити ефективність свого навчання в умовах дистанційної освіти. Як вже зазначалося, показником ефективності освіти є самостійність студентів, що проявляється у розв'язку поставлених завдань, прийнятті рішень та здатності ско-

риститися набутими знаннями, уміннями та навичками в процесі професійної підготовки. Фактично це означає, що характер виконуваної діяльності впливає на її ефективність. У зв'язку з цим логічно ставити питання про адекватність змісту завдань, організацію СРС та рівень викладання дисциплін.

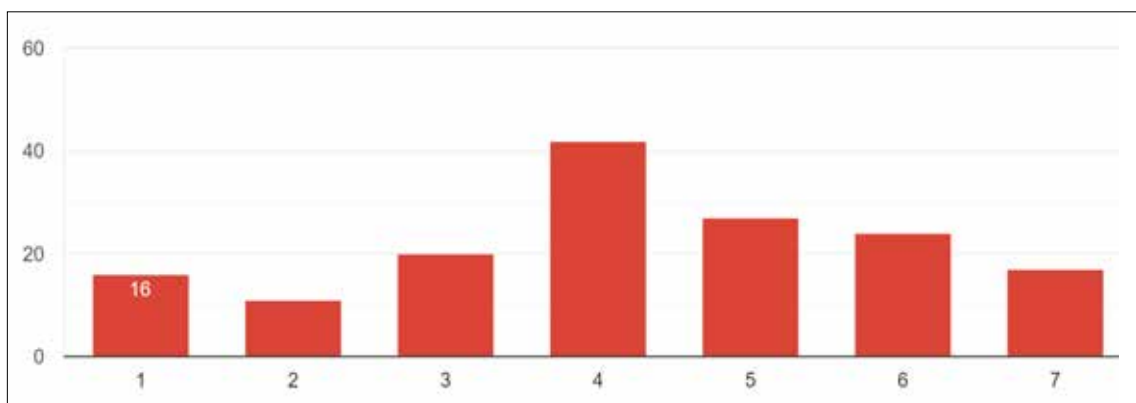

Рис. 2. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінки власної ефективності навчання

З рисунку видно результати ефективності навчання, як його оцінюють студенти. Як відомо, ефективність навчання залежить від різних чинників. Припускаємо, що на отримані результати

могли вплинути такі, як складність змісту завдань навчального матеріалу, відсутність алгоритму виконання, особистісні особливості студентів: осмисленість сприймання, вміння самостійно вчитися.

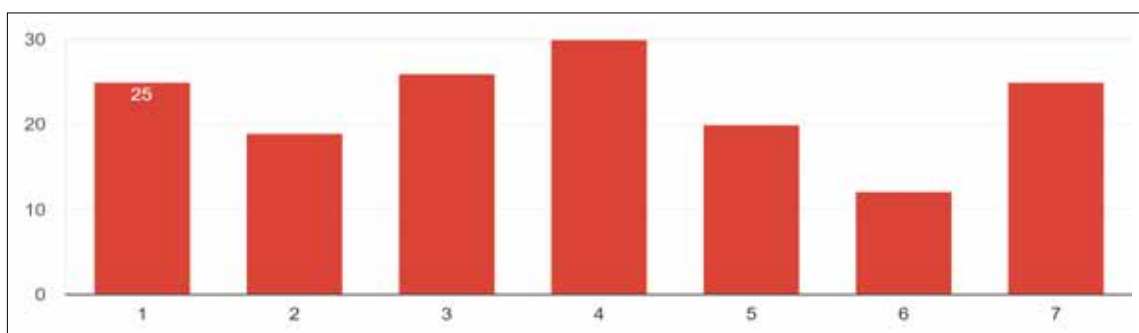

Рис. 3. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінювання дистанційної форми навчання в порівнянні з класично-традиційною системою

Зіставлення результатів відповідей на питання про ефективність дистанційної форми навчання в порівнянні з класично-традиційною системою вказує, що студенти по-різному сприймають нову форму навчання. Певна річ, щоби ґрунтовно оцінити переваги і недоліки дистанційного навчання, потрібен час. Втім, студенти плюси нової для себе форми знаходять в її мобільності, гнучкості, що дозволяє їм вивільняти час для інших активностей; у нагоді освоювати нові ІТ; комунікувати з викладачами за допомогою різних каналів зв'язку. Зважаючи на зазначене та беручи до уваги те, що СРС у змісті професійної підготовки відведена значна частка у вищій освіті, отримані резуль-

тати можуть маніфестувати до оновлення форм і методів викладання. Маючи на увазі особливості підготовки спеціалістів-психологів, серед шляхів оптимізації її якості можуть бути і звичні практики (конференція, майстер-клас, семінар-диспут, семінар-мозковий штурм тощо), і активне включення новітніх ІТ-технологій, і оновлений зміст СРС (робочий зошит, портфоліо, кейс-метод, веб-квест, презентація тематичних відеоматеріалів, психологічний профайлінг тощо).

Наступний блок питань ставився з метою з'ясування мотивації до професійної підготовки і готовності опановувати професійні вміння і навички у своїй галузі.

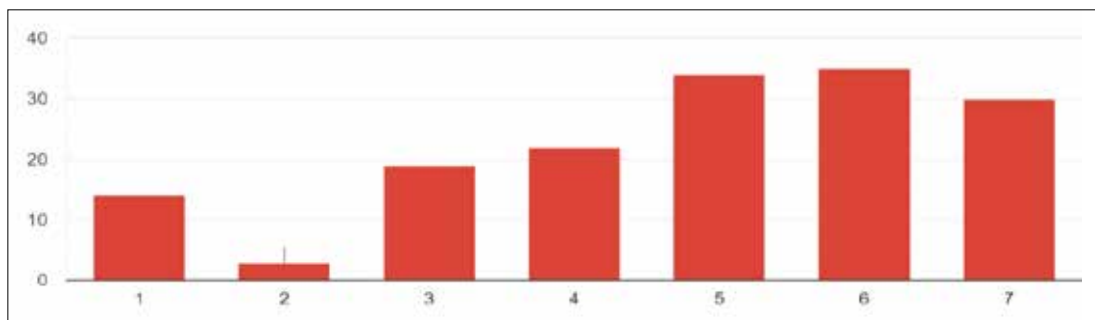

Рис. 4. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінювання вмотивованості до навчання

У гістограмі на Рис. 4 дано загальну картинку відповідей, яка потребує аналізу пізнавальних мотивів, пов'язаних зі змістом навчальної діяльності. Безперечно, вони виявляються в інтересі до нових знань: закономірностей певних соціально-психологічних феноменів, результатів прикладних досліджень тощо. Зазначене підвищує пізнавальну активність студентів, спонукає до пошуків засобів виконання завдань, розвиває творчість, ініціативність, самостійність, спрямовує до саморозвитку. Ми не ставили перед собою завдання дослідити мотивацію до навчання в залежності від курсів і спеціальностей, на яких навчаються учасники опитування (це може бути в подальших планах). Та покликаємось на оприлюднені резуль-

тати наукових досліджень (Л.І. Гриценюк, (2010), О.С. Кочарян, Є.В. Фролової, В.М. Павленко (2011), Л.З. Сердюк (2012) та ін.), в яких відмічаються зміни значущості навчальних мотивів: від домінування професійних до мотивів отримання диплома, що пояснюється з точки зору особистісних особливостей суб'єктів навчання та соціально-економічних чинників.

На питання щодо власної оцінки своєї відповідальності та обов'язковості виконання завдань самостійної роботи отримано дані, які вказують на те, що опитувані розуміють їх значення. На нашу думку, важливо вміло використовувати цей ресурс для формування професійних компетентностей майбутніх спеціалістів.

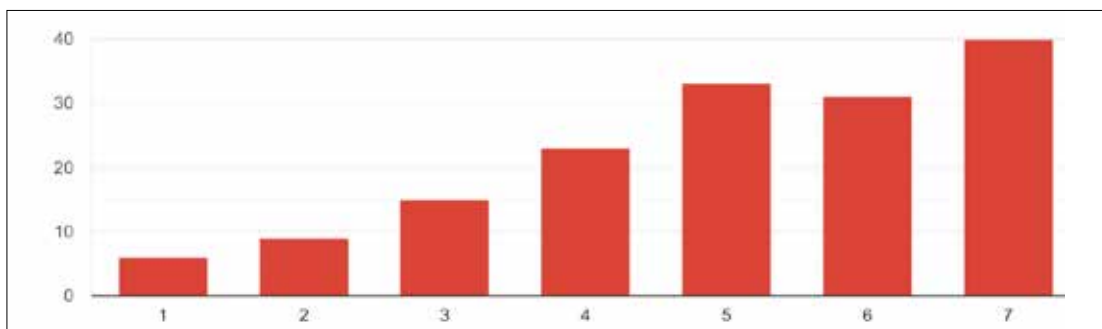

Рис. 5. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінювання відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи

Для порівняння представлено дані, отримані на питання про оцінку виконання завдань

СРС з метою поглиблення своїх професійних знань і вмінь.

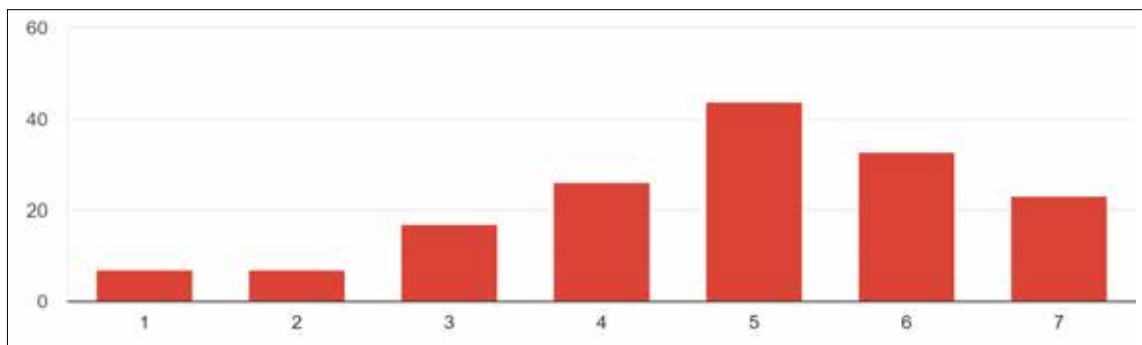

Рис. 6. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінювання виконання завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і вмінь

За даними Рис. 5–6 та Рис. 4 було проведено процедуру кореляційного аналізу. Значення коефіцієнта кореляції Пірсона визначено за допомогою спеціальної функції MS Excel = ПИРСОН. Отримані результати вказують на наявні прямі кореляційні взаємозв'язки між оцінкою мотивації до професійної діяльності та виконанням завдань самостійної роботи задля поглиблення своїх професійних знань та умінь ($r = 0,606611$ при $p \leq 0,001$); оцінювання відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи з результатів оцінювання виконання завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і умінь ($r = 0,601488$ при $p \leq 0,001$);

Зазначені коефіцієнти можуть указувати на недостатнє усвідомлення окремими студен-

тами вагомості зв'язку між обов'язком виконання завдань та можливістю в такий спосіб формувати професійні компетентності, необхідні для успішної діяльності у вибраній сфері. Зважаючи на результати та спираючись на власний досвід викладацької діяльності, звернемо увагу на зміст та форми пропонованих завдань для СРС, зокрема в частині їхньої ефективності у формуванні професійних компетентностей. На наше переконання, формувати стійкі професійні мотиви можливо за умови інтеграції особистісних якостей (відповідальність, обов'язковість) студентів із цікавими, різномірними за складністю завданнями, які відповідають рівню сучасних вимог до професійної підготовки спеціалістів.

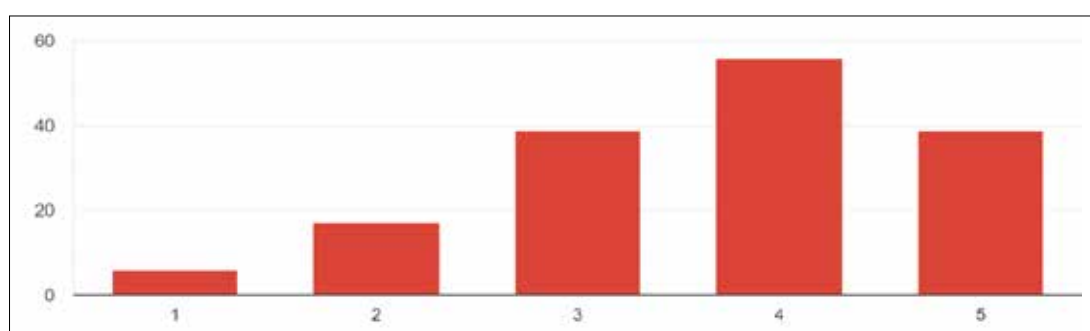

Рис. 7. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінювання самостійності в керівництві власним навчанням

Отримані дані вказують на оцінку власної ефективності опитуваних щодо керування процесом свого навчання у відповідь на виклики сучасної реальності. Оптимістично сприймаючи результати самооцінки студентами своєї самостійності, зауважуємо на тому, що вмiла організація самостійної роботи студентів під супроводом викладача, налагодження зворотного зв'язку в процесі взаємодії активізують розвиток особистісних властивостей (самостійність, активність, відповідальність, творчість) та формують професійні компетентності майбутніх спеціалістів. Поряд із цим слід мати на увазі, що в сучасному технологічному світі затребуваними залишаються такі компетенції викладачів, як уміння захоплювати студентів змістом навчальної дисципліни, постійне самовдосконалення у професійній сфері, зацікавлене ставлення до результатів діяльності студента і розкриття його ресурсності для професійної діяльності. У даному контексті поняття «ресурсність» тлумачимо як сукупність індивідуально-особистісних і професійних здатностей суб'єкта, що сприяють самореференції ідентичностей (система операцій самовизначення, самопізнання, самотворення, самовідтворення та самоздійснення) [10]. Із цього робимо висновок про значущість професійного досвіду викладача для самостійної підготовки сту-

дентів, що підтверджується результатами відповіді на питання про оцінку результативності взаємодії з викладачами за допомогою різних засобів зв'язку.

Останній блок питань відтворює результати оцінювання готовності викладачів та студентів до роботи в нових умовах із використанням новітніх ІТ-технологій навчання (рис. 8).

Беручи до уваги, що головне завдання вищої школи – формування майбутнього фахівця у вибраній сфері, отримані дані інтерпретуємо саме з позиції того, що цьому має бути підпорядковане спілкування викладачів та студентів. Вважаємо, що в такий спосіб, власне, й відбувається передавання і засвоєння знань, формування вмiнь, розвиток здібностей та особистісних особливостей. У цьому контексті артикулюється роль викладача у формуванні майбутнього фахівця, розвитку його самосвідомості (рис. 9).

Аналіз відповідей на зазначене питання та огляд теоретичних джерел дозволяє стверджувати, що в інформаційному суспільстві використання інформаційно-комунікаційних технологій стає нормою життєдіяльності для всіх. Беззаперечним є й те, що новітні освітні технології ефективні для реалізації завдань професійної підготовки, тому що якісно доповнюють систему традиційних форм і методів навчання. Завдяки сучасним

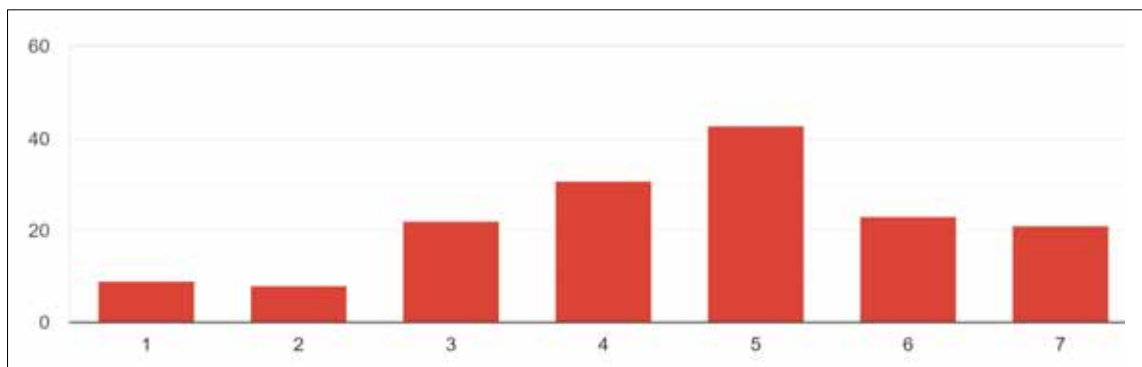

Рис. 8. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінки взаємодії студент-викладач

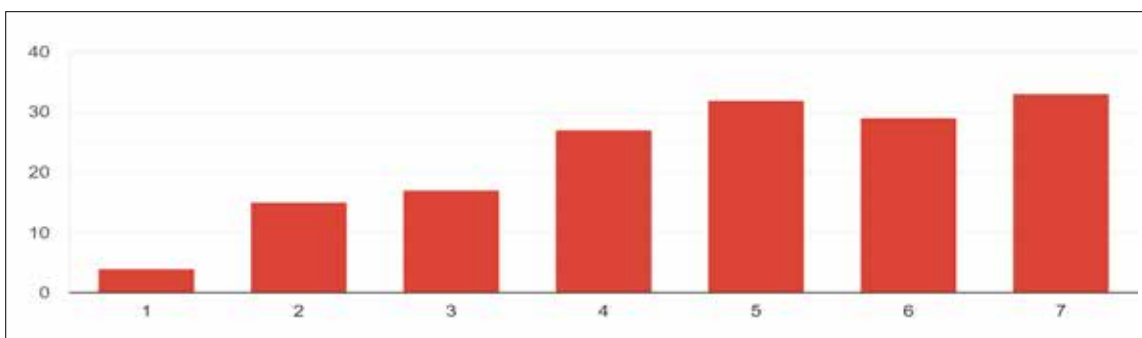

Рис. 9. Статистичний розподіл відповідей щодо оцінки готовності викладачів використовувати інформаційні технології

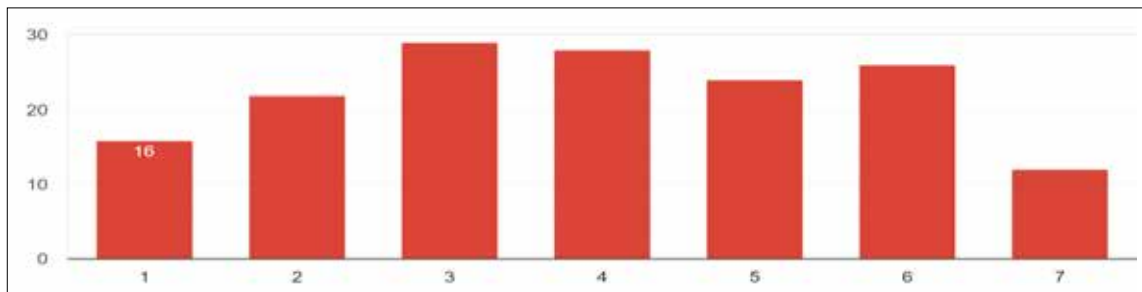

Рис. 10. Статистичний розподіл відповідей щодо ефективності інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста

освітнім технологіям принципово іншим стає процес засвоєння і відтворення знань. У змісті вивчення дисциплін відкриваються інші способи формування вмінь і навичок, зокрема використання відеопрезентацій, психологічний профайлінг за матеріалами відеосюжетів фільмів, політичних дебатів, репортажів тощо.

Розкид даних, який ми спостерігаємо в гістограмах, дозволяє стверджувати, що в режимі дистанційного навчання суб'єкти навчальної діяльності активно використовують новітні інформаційні технології і визнають їх доцільність та ефективність у процесі професійної підготовки. За результатами кореляційного аналізу виявлено, що між показниками власної ефективності навчання (рис. 2)

$r = 0,769672$ при $p = 0,01$ та ефективністю інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста (Рис. 10) $r = 0,835967$ при $p = 0,01$ існує сильний кореляційний зв'язок. З чого робимо висновок, що використання новітніх технологій у процесі професійної підготовки впливає на якість професійної освіти, в тому числі й на формування професійних компетентностей майбутніх спеціалістів (табл. 1).

Сильні кореляційні зв'язки виявлено між: 1) оцінкою ефективності свого навчання з результатами щодо оцінки інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста ($r = 0,769672$, $p = 0,01$); 2) оцінюванням відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи

Таблиця 1

Результати розрахунку коефіцієнтів кореляції

1								
0,573149	1							
0,569769	0,777733	1						
0,500906	0,562035	0,546259	1					
0,647063	0,497636	0,452273	0,403661	1				
0,583025	0,603874	0,664665	0,606611	0,601488	1			
0,529711	0,502092	0,444424	0,394423	0,725293	0,596214	1		
0,777853	0,439588	0,431303	0,400561	0,677249	0,548834	0,547214	1	
0,769672	0,565292	0,53588	0,42077	0,735121	0,551118	0,665003	0,835967	1

з оцінюванням виконанням завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і умінь ($r = 0,735121$, $p = 0,01$); 3) між розподілом результатів щодо оцінки готовності викладачів використовувати інформаційні технології з ефективністю підготовки до професійної діяльності спеціаліста за допомогою новітніх інформаційних технологій у режимі дистанційного навчання ($r = 0,835967$, $p = 0,01$).

Таким чином, здійснене опитування дозволяє узагальнити й інтерпретувати дані про рівень сформованості професійного мотиву та оцінки особистісної ефективності до самостійної навчальної діяльності, результативності взаємодії викладач–студент за допомогою новітніх інформаційних технологій та означити відношення до дистанційної форми навчання в порівнянні з класично-традиційною системою.

Висновки. Здійснений аналіз наукових доробків з досліджуваної проблематики та інтерпретація результатів опитування дозволяють вважати самостійну роботу студентів в умовах дистанційного навчання специфічною технологією у формуванні професійної компетентності майбутніх спеціалістів. Такий висновок робимо на підставі того, що самостійна робота системно позначається на різних аспектах навчальної діяльності студентів: мотиваційному, особистісному та професійному. Особливості організації СРС виявлено у зв'язках між оцінкою мотивації до професійної діяльності та виконанням завдань самостійної роботи задля поглиблення своїх професійних знань і умінь; оцінюванням відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи з результатів оцінювання виконання завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і умінь; оцінкою ефективності свого навчання з результатами оцінки інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста; оцінюванням відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи з оцінюванням виконанням завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і умінь; між розподілом результатів щодо оцінки готовності викладачів використовувати

інформаційні технології та ефективністю підготовки до професійної діяльності спеціаліста за допомогою новітніх інформаційних технологій у режимі дистанційного навчання.

На наш погляд, формування професійної компетентності спеціаліста в умовах, що склалися, є більш ефективним за умови інтеграції індивідуально-особистісних особливостей із цікавістю до виконання різнорівневих за складністю завдань СРС, які відповідають рівню сучасних вимог до професійної підготовки спеціалістів. Вочевидь, йдеться про те, що зацікавленість студентів змістом завдань самостійної роботи формує їхні професійні компетентності та позначається на процесі самореференції професійної ідентичності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні корелятив професійної підготовки студентів-психологів, соціальних працівників в умовах дистанційного навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойчук Ю.Д. Компетентнісний підхід. Харків : Апостроф, 2011. С. 188–216.
2. Ильязова М.Д. Теоретические основы формирования профессиональной компетентности студентов в вузе (на примере студентов-социологов). Астрахань : Изд-во ОГОУ ДПО «АИПКП», 2008. 228 с.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). Київ : Грамота, 2003. С. 216.
4. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.
5. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. Москва : «Когито-Центр», 2002. 400 с.
6. Серебровская Н.Е. Проблема оценки и развития профессионализма специалиста-психолога: реалии и возможности. *Великие реки–2017* : труды конгресса 19-го Международного научно-промышленного форума. Нижний Новгород, 2017. Т. 2. С. 298–301.
7. Сікора Я.Б. Особливості технології формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики засобами моделювання. *Нові технології навчання* : Наук.-метод. зб. Київ–Вінниця, 2011. Вип. 69. Частина II. 312 с.

8. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко та ін. ; за ред. В.М. Кухаренка. Харків : «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

9. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. *Интернет-журнал «Эйдос»*. 2002. URL: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> (дата звернення: 28.12.2020).

10. Яцина О.Ф. Самореферентність дискурсивної ідентичності. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інститут психології імені Г.С. Кос-*

тюка НАПН України. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. Вип. 30. С. 764–775.

11. Digital competence in high school teachers as a means for educational innovation. *CPU-E REVISTA DE INVESTIGACION EDUCATIVA* / L. Bustos et al. 2020. Vol. 26. P. 66-86. ISSN 1870-5308

12. Hagen S., van Deventer V., van Eeden R. Beyond competence: negotiating identity and agency in the professional development of student psychometrists. *SOUTH AFRICAN JOURNAL OF PSYCHOLOGY*. 2018. Doi: 10.1177/0081246320951687